

DANŠČINA

Silvana Orel Kos

D
A

I
N
A

BABELSTÅRNET

Hele jorden havde samme sprog og samme tungemål. Da de brød op mod øst, stødte de på en dal i landet Sinear, hvor de slog sig ned. De sagde til hinanden: »Kom, lad os stryge teglsten og brænde dem hårde!« De brugte tegl som sten og asfalt som mørtel. Så sagde de: »Lad os bygge en by med et tårn, som når op til himlen, og skabe os et navn, for at vi ikke skal blive spredt ud over hele jorden.« Herren steg ned for at se byen og tårnet, som menneskene byggede. Så sagde Herren: »Se, de er ét folk med samme sprog. Når de begynder at handle sådan, vil intet af det, de planlægger, være umuligt for dem. Lad os stige derned og forvirre deres sprog, så de ikke forstår hinanden.« Så spredte Herren dem derfra ud over hele jorden, så de måtte holde op med at bygge byen. Derfor hedder den Babel, for dér forvirrede Herren sproget på hele jorden, og derfra spredte Herren menneskene ud over hele jorden.

Danščina spada v skupino severnogermanskih jezikov. Ti so se v 8. stoletju, v času Vikingov, razvili v staro nordijsko, iz katere sta se izoblikovala stari zahodnonordijski in vzhodnonordijski dialekt, kamor spada tudi danščina. Iz tistih časov so ohranjeni zapisi v runski abecedi. Prvi primer danske literature je *Gesta Danorum*, zgodovina Dancev v šestnajstih knjigah, ki jo je v drugi polovici 12. stoletja zapisal danski zgodovinar Saxo Grammaticus. Leta 1514 je bil objavljen prevod dela v danščino, s čimer so bili postavljeni temelji danskega knjižnega jezika. V času srednjega veka je na razvoj danščine znatno vplivala nizka nemščina, v 17. stoletju pa je dansko besedišče zaznamoval priliv iz francoščine. Danščina je bila uradni jezik Norveške do približno leta 1830 in Islandije do leta 1944, še vedno pa je uradni jezik na Grenlandiji in Ferskih otokih. Danščino govori okrog šest milijonov ljudi.

Danščina in norveščina uporabljata posebne črkovne znake: æ, ø in å. Do pravopisne reforme leta 1948 je danščina uporabljala še velike začetnice za samostalnike, ki jih pozna tudi še nemščina. Takrat je tudi končno zamenjala dvojni *aa* s posebno črko *å*, ki je bila v rabi že v drugih skandinavskih jezikih. Daljši zapis je ostal v starih lastnih imenih, npr. Kierkegaard, ali v toponimih, ki sicer s pravopisno normo iz leta 1948 dopuščajo oba zapisa.

Danščino je lažje razumeti v pisnem zapisu kot govorjeni besedi; je jezik, za katerega se tujcem zdi, da ga Danci govorijo brez jezika. Ali, kot sami pravijo, kakor da bi v ustni votlini premetavali vroč cmok, kar njihov govor obarva grleno. Tudi ena težje izgovorljivih zvez se vrti okrog prehrane: *rod grod med flode*, tj. gostljato jagodičje s smetano. Za danski glasovni sistem je torej značilna prozodična prvina *stod*, ki precej spominja na glotalni zapornik. V stari nordijsščini so laringalizacijo prejele enozložne besede.

Danščina se od preostalih germanskih jezikov loči tudi po pretežno dvajsetiškem ali vicezimalnem številčnem sistemu, kar naj bi tudi samim Dancem povzročalo težave pri matematičnih operacijah. Danska številka 50 se imenuje

halvtreds ali v daljšem, zastarelem zapisu, *halvtredsindstyve* (*poltretja dvajsetica*) ali v matematičnem zapisu: $50 = 2,5 \times 20$. Daljša različica se ohranja pri poimenovanju vrstnih števkov: 50. (»petdeseti«) je tako *halvtredsindstyvende*.

Spletni viri:

http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Alle_lande_-_sprogoversigt/Danmark_-_sprog (dostop: 10. 4. 2013).

<http://dialekt.ku.dk/sproghistorie/> (dostop: 10. 4. 2013).

<http://www.olestig.dk/dansk/> (dostop: 10. 4. 2013).

<http://sproget.dk/> (dostop: 10. 4. 2013).

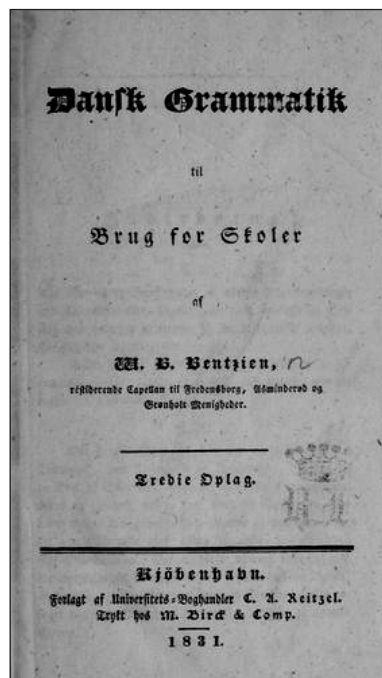

Zbrane pravljice Hansa Christiana Andersena z izvirnimi ilustracijami Vilhelma Pedersena in Lorenza Frolicha

Vir: <http://cdn5.arnoldbusck.dk>

Danmark, mit Fædreland
 I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme,
 der har jeg rod, derfra min verden går.
 Du danske sprog, du er min moders stemme,
 så sødt velsignet du mit hjerte når.²

Hans Christian Andersen, 1850

Danska slovnica za šolsko rabo W. B. Bentziena, 3. izd. 1831

Vir: <http://ia600807.us.archive.org>

² Na Danskem sem rojen, tu je moj dom, / tu raste ves moj svet, pognal sem korenine. / Ti, danski jezik, te vedno ljubil bom, / s teboj iz prsi mojih srce sine.